

Härkätien sosiaali- ja terveystalvelut

OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISPERUSTEET

YLI 65-VUOTIAIDEN OSALTA

1.4.2022

Liedon sosiaali- ja terveyslautakunta 21/22.3.2022

OMAISHOIDON TUKI

Omaishoidon tuki perustuu omaishoidon tuesta annettuun lakiin (937/2005) ja siihen tehtyihin muutoksiin (950/2006, 318/2011, 511/2016). Omaishoito on hoidettavan henkilön sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan on huolehdittava tätä tarkoitusta varten varaamiensa määrärahojen rajoissa. Omaishoidon tuki perustuu kunnan hoidettavalle henkilölle tekemään päätökseen, jonka pohjalta tehdään omaishoitajan ja kunnan välinen omaishoitosopimus sekä hoito- ja palvelusuunnitelma. Tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaista omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus, ja omaishoitajan työn tukeminen.

Omaishoidon tuen myöntämisperusteet päättää kunta säännösten ja talousarvioon varatun määrärahan sallimissa rajoissa. Omaishoidon tukeen ei ole subjektiivista oikeutta, eikä oikeutta muodostu siitä, että hakijalle on aikaisemmin myönnetty omaishoidon tuki. Tuki kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville henkilöille. Omaishoidon tuki ei ole toimeentuloturvaetus, vaan se on korvaus omaishoitajan antamasta hoidosta ja huolenpidosta. Omaishoito on aina päivittäisenä henkilökohtaisena hoitona ja huolenpitona annettavaa apua, ei ainoastaan avustamista kodin ulkopuoliossa asiointissa ja taloustöissä. Hoidon tulee olla sitovampaa ja vaativampaa kuin perheenjäsenien normaali keskinäinen huolenpito. Omaishoidettavan henkilön on asuttava Liedon kunnassa. Omaishoidon asiakkuus koskee sekä hoidettavaa, että omaishoitajaa. Tästä syystä heidän molempien tiedot avataan Härkätien sosiaali- ja terveystalouden hallinnoimaan asiakastietojärjestelmään. Asiakkuuden avaamista varten, pyydetään allekirjoitukset SUOSTUMUS-lomakkeisiin.

Lakiin omaishoidon tuesta sisältyvät omaishoitoa koskevat määritelmät:

- Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla;
- Omaishoitajalla tarkoitetaan hoidettavan omaista tai muuta hoidettavalle läheistä henkilöä, joka on tehnyt omaishoitosopimuksen;
- Omaishoitosopimuksella tarkoitetaan hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan välistä toimeksiantoa omaishoidon järjestämisestä;

- Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

TUEN MYÖNTÄMISEDELLYTYKSET

Lain mukaan kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos:

- 1) henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotioloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa;
- 2) hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla;
- 3) hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia;
- 4) omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää;
- 5) hoidettavan koti on terveydellisistä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva; ja
- 6) tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista

Hoito- ja palvelusuunnitelma laaditaan yhteistyössä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa. Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan suunnitelma omaishoidon toteuttamisesta, siihen liittyvistä palveluista ja omaishoitajan antamasta toimintakykyä tukevasta hoidosta.

OMAISHOIDONTUEN HAKEMINEN

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisella hakemuksella. Hakemuslomakkeita saa Liedon kunnan internet sivuilta ja palveluohjaajilta. Hakemuksen liitteenä on oltava ajantasainen lääkärinlausunto, kuntoutussuunnitelma, tai muu mahdollinen selvitys hoidettavan toimintakyvystä. Hakemus liitteen palautetaan palveluohjaajalle.

Osoite:

Yhteydenotot, p 02 2626164

Liedon Kunta

Sosiaali- ja terveystyö/ omaishoito yli 65 -vuotiaat

PL 24

21421 Lieto

Saapuvat hakemukset otetaan aina käsittelyyn ja kotikäynnillä arvioidaan asiakkaan yksilöllinen tarve omaishoidon tukeen. Kotikäynnillä arvioidaan hakijan tuen ja hoidon tarve, sekä muut hoitoon liittyvät asiat. Arvioinnissa on oltava läsnä sekä hoidettava että hoitaja. Tuen myöntämisestä tai epäamisestä lähetetään hakijalle aina kirjallinen valituskelpoinen päätös.

HOITOISUUDEN ARVIOINTI

Omaishoidon tukea arvioitaessa otetaan huomioon hoidettavan ja hoitajan kokonaistilanne. Arvioinnissa huomioidaan asuinolosuhteet, sosiaalinen ympäristö, hoidettavan fyysinen ja psyykkinen kunto sekä hoitajan valmiudet omaishoitajan tehtävään. Ratkaiseva tekijä on edellä mainituista seikoista johtuva hoidon sitovuus ja vaativuus sekä muiden palvelujen käyttö. Omaishoito on aina päivittäisenä henkilökohtaisena hoitona ja huolenpitona annettavaa apua, ei ainoastaan avustamista kodin ulkopuolisessa asiointissa ja taloustöissä.

Omaishoidon tuen keskeisimmät myöntämiskriteerit ovat hoidon sitovuus ja avuntarve. Mikäli perushoidon kokonaisvastuu on kunnan kotihoidolla, tai yksityisellä palveluntuottajalla, ei kyseessä ole omaishoitotilanne.

Hoito ja huolenpito ovat henkilökohtaista, sitovaa ja päivittäistä. Henkilökohtaiseen hoitoon sisältyy henkilökohtainen hygienia, pukeutuminen, ruokailussa avustaminen, liikkuminen, ulkoilu, hoidolliset toimenpiteet, avustaminen wc-käynneillä, lääkehoito, valvonta/turvallisuus, ohjaus. Valvonnassa ja ohjauksessa voidaan käyttää apuna teknisiä apuvälineitä. Henkilökohtaisia päivittäisiä toimintoja eivät ole kodinhoitoapu, kuten siivoaminen, ruoan valmistus, pyykinpesu tai kodin ulkopuolisten asioiden hoitaminen (esim. apteekki- ja kaupassakäynnit, laskujen maksaminen). Omaishoidon tuen palkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan.

Omaishoidon tukea ei myönnetä lyhytaikaiseen, tilapäiseen hoitotarpeeseen. Tästä on poikkeuksena raskaan siirtymävaiheen hoito, esimerkkinä kotona toteutettava saattohoito tai kuntoutuminen.

Mikäli myöntämisperusteet omaishoidon tuen myöntämiselle eivät täyty, turvataan omaisen ja haki-
jan hyvinvointia tarjoamalla muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

Hoitotilanteen tarkistus pyritään tekemään kerran vuodessa, ja tarvittaessa hoitotilanteen muuttuessa. Tällöin seurataan ja arvioidaan hoito- ja palvelusuunnitelmaan asetettujen tavoitteiden toteu-

tumista. Omaishoitajan on ilmoitettava omaishoidettavan ja omaishoitajan terveydentilassa tapahtuvista muutoksista päätöksen tehneelle viranomaisille. Lisäksi hoitajan on otettava yhteyttä päätöksen tehneeseen viranomaiseen, mikäli hoidettava sitä pyytää. Muutosten ensisijainen ilmoitusvelvollisuus on omaishoitajalla.

OMAISHOITAJAA KOSKEVAT VAATIMUKSET

Hoitajan tulee olla täysi-ikäinen, hoidettavan hyväksymä omainen, tai muu läheinen henkilö. Omaishoidon tukea voidaan myöntää vain, jos hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia.

Omaishoitajalla on oltava riittävät henkiset ja fyysiset voimavarat kyetäkseen kantamaan kokonaisvastuun hoidettavasta, sekä takaamaan hoidettavalle asianmukaisen ja turvallisen hoidon. Hoito-olosuhteiden tulee olla hoidon toteuttamiseen tarkoituksenmukaiset.

Omaishoitajalta edellytetään terveytensä, hoitotaitojensa, soveltuvuutensa, voimavarojensa ja elämäntilanteensa puolesta sopivuutta tehtävään. Jos omaishoitajan terveydentila, tai hoitajan ikä ja toimintakyky rajoittavat hänen toimimistaan omaishoitajana, voidaan omaishoidon tuki olla myöntämättä tai irtisanoa. Hoitajan toimintakykyä arvioitaessa kiinnitetään huomiota mm. hänen omiin sairauksiinsa, muistiinsa, toimintakykyynsä ja elämäntapoihinsa. Tarvittaessa ennen päätöksen tekemistä, voidaan omaishoitajaa pyytää esittämään hyväksyttävä lääkärintodistus terveydentilastaan sekä kyvystä toimia omaishoitajana. Omaishoidon tuen päätöstä tehtäessä arvioidaan kokonaisvaltaisesti, selviytyykö hoitaja omaishoitoon sisältyvistä tehtävistä. Päihteiden käytön osalta pyydetään lääkärin kannanotto hoitajan soveltuvuudesta toimia omaishoitajana.

Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoitajalla on todettu päivittäiseen päätöksentekokykyyn vaikuttava muistisairaus, mielenterveyden ongelma tai päihteiden väärinkäyttöä. Tukea ei myöskään myönnetä, mikäli hoitajan toimintakyky, muu terveydellinen tila, perhetilanne tai elämäntilanne rajoittavat häntä toimimasta omaishoitajana. Tarvittaessa omaishoitajaa/ omaishoitajaksi hakeutuvaa pyydetään toimittamaan lääkärin lausunto soveltuvuudesta omaishoitajaksi.

Omaishoidon tuen arvioinnissa otetaan huomioon hoitajan:

- fyysinen ja psyykinen terveydentila, ikä, mahdolliset sairaudet, ja niiden vaatima hoito sekä sosiaaliset syyt

- toimintakyky ja voimavarat, kuten kyky selviytyä päivittäisistä perustoiminnoista ja arjen askareista, huolehtia lääkityksestä, liikkumisesta kotona ja kodin ulkopuolella

Omaishoitajan tulee asua samassa taloudessa, tai niin lähellä hoidettavaa, että päivittäinen avunanto on mahdollista. 65 vuotta täyttäneiden omaishoidossa omaishoitajan tulee olla valmis vastaamaan pääosin hoidettavan hoidosta ja huolenpidosta. Tämä tarkoittaa sitä, että pääsääntöisesti hoitaja ei voi olla ansiotyössä kodin ulkopuolella tai opiskella päätoimisesti. Omaishoidontukea ei myönnetä myöskään, jos hoidettava asuu sosiaali- ja terveydenhuollon julkisessa tai yksityisessä toimintayksikössä.

Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistyötä TE –keskuksen ja KELA:n kanssa, omaishoitajan päällekkäisten tukitoimien selvittämiseksi.

OIKEUS VAPAASEEN JA VAPAAN JÄRJESTÄMINEN

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti, tai vähäisin keskeytyksiin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti, tai jatkuvasti päivittäin vähintään 15 päivänä kuukaudessa. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveystalvituja taikka saaden kuntoutusta. Mikäli keskeytys omaishoidossa on kestänyt yli 14 vrk/ kk, kyseinen kuukausi ei kerrytä lakisääteisiä vapaita. Omaishoidettavan hoitajan vapaan aikainen hoito järjestetään kunnan osoittamassa hoitopaikassa.

Omaishoitajan vapaat on pidettävä kuluvan kalenterivuoden aikana. Mikäli kunnasta johtuvasta syystä, kaikkia kertyneitä vapaita ei ole mahdollisuutta käyttää vuoden loppuun mennessä, on ne pidettävä viimeistään seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Ympäri vuorokautinen lyhytaikainen hoito omaishoitajan vapaan järjestelynä

Ympäri vuorokautisessa hoidossa kodin ulkopuolella omaishoitajan vapaavuorokaudeksi lasketaan yön yli ulottuva hoitajakso. Esimerkiksi hoidon alkaminen perjantaina klo 16 ja päättyminen sunnuntaina klo 12 merkitsee kahta vapaavuorokautta. Ympäri vuorokautisesta hoidosta, joka perustuu omaishoitajan vapaapäiväoikeuteen, peritään asiakasmaksulain mukaisena asiakasmaksuna 11.60 €/vrk (2021). Omaishoitajan vapaapäiväoikeuden ylittäviltä hoitopäiviltä peritään normaali asiakas-

maksulain mukainen lyhytaikashoidon maksu. Omaishoitajan vapaita on mahdollista järjestää esimerkiksi asumispalveluina, sijaishoitona omaishoitajan kotona, perhehoitona perhehoitajan kodissa, tai hoidettavan kotiin tulevan kiertävän perhehoitajan avulla.

Vapaita voidaan pitää useammassa alle vuorokauden jaksossa (yhteensä 72h/kk). Tällöin peritään vuorokausimaksu (11,60€) ensimmäisen vapaan alkaessa. Kuukauden aikana kertyneistä vapaista laskutetaan 11.60€ / kertynyt 24h. Omaishoitajan vapaapäiväoikeuden ylittäviltä hoitopäiviltä peritään normaali asiakasmaksulain mukainen lyhytaikashoidon maksu. Asiakkaan kotiin järjestettävästä sijaishoidosta tai perhehoidosta ei peritä asiakkaalta omaishoidon vapaan asiakasmaksua.

Omaishoitajan sijainen

Omaishoitajan sijainen on täysi-ikäinen henkilö, jonka lakisääteiseen vapaaseen oikeutettu omaishoitaja on valinnut sijaisekseen vapaapäiviensä ajaksi. Sijaishoitajan tulee olla myös omaishoidettavan hyväksymä. Omaishoitajan sijaisen kanssa toimitaan samoin edellytyksin kuin omaishoitajan kanssa. Kunta tekee hänen kanssaan toimeksiantosopimuksen, jossa määritellään maksettava palkkio ja muut velvoitteet.

Omaishoitajan sijaiselle maksetaan hoitopalkkiota seuraavasti:

- Yli 12 tuntia kestävä hoito: 97,10 €/vrk
- 12 tuntia tai alle 12 tuntia: 64,73 €/vrk

YLI 65- VUOTIAIDEN OMAISHOIDON PALKKIOLUOKAT JA MYÖNTÄMISPERUSTEET

Hoidon sitovuus ja vaativuus ratkaisevat tuen myöntämisen. Määrärahat kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville. 65 vuotta täyttäneiden toimintakyvyn arvioinnissa käytetään apuna RAI –arviointimittaristoa, RaVa –toimintakykymittaria, tarvittaessa MMSE- ja CERAD -muistitestejä, ADL/IADL –toimintakykymittareita, MNA –ravitsemusmittaristoa, GDS –depressioseulaa sekä AUDIT -testiä. Toimintakykymittarit eivät yksinomaan ratkaise hoitopalkkion määrää, vaan siihen vaikuttaa kokonaisarviointi, jossa huomioidaan muiden palvelujen määrä sekä hoidon sitovuus ja vaativuus.

Palkkioluokka A (alempi palkkioluokka) 423,61 euroa / kk

Omaishoidon tuki myönnetään, jos hoidettava tarvitsee heikentyneen toimintakyvyn, sairauden tai vamman vuoksi päivittäistä hoitoa, apua, huolenpitoa, ohjausta ja/tai valvontaa arjessa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa selviytymiseen ja hoito on sitovaa. Hoidettavalla on sen verran omia voimavaroja, että hän selviytyy yksin joitakin ajanjaksoja vuorokaudesta. Hoitotarpeen arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn ja suoriutumiseen päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa. Ilman omaishoitajan antamaa hoitoa hoidettava tarvitsisi päivittäin muita palveluita hoidon turvaamiseksi.

- Omaishoidon tuki on vaihtoehto palveluasumiselle tai säännölliselle kotihoidolle. Asiakkailla on mahdollisuus sovittuihin kotihoidon sairaanhoidollisiin käynteihin, omaishoidon tukitiimin palveluihin sekä muihin tukipalveluihin. Lisäksi heillä on erityistilanteissa lyhytaikaisesti mahdollisuus tilapäisiin kotihoidon palveluihin. Edellä mainituista palveluista peritään voimassa oleva asiakasmaksu.
- Hoidettava tarvitsee apua ja ohjausta useamman kerran päivässä päivittäisissä toiminnoissa ja henkilökohtaiseen hoitoon liittyvissä toiminnoissa.
- Ravan minimiarvo on 2,2 (viitteellinen),
RAI mittareista: MAPLe 2-3, ADL-H vähintään 2, IADL vähintään 12, CPS 2-3.
- Hoidontarvetta ei yleensä yöaikaan
- Hoitaja sitoutuu toistuvaan päivittäiseen hoitoon ja huolenpitoon. Päävastuu päivittäisen hoivan toteutuksesta on omaishoitajalla.

Omaishoitajan toiveesta osa omaishoidon palkkiosta voidaan korvata siivouspalvelusetelillä yhdessä sovitulla tavalla ilman tulorajoja. Palkkion määrä vähenee tällöin palvelusetelin / -setelien arvon määrällä. Yhden siivouspalvelusetelin arvo on 21€ (asiakas maksaa omavastuuosuuden itse). Sopimus laaditaan vähintään vuoden ajaksi.

Palkkioluokka B (korotettu palkkioluokka) 847,22 euroa / kk

Hoidettava tarvitsee paljon hoitoa, huolenpitoa, jatkuvaa apua, valvontaa ja ohjausta henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa ympärivuorokautisesti. Hoito on erityisen vaativaa ja sitovaa. Ympärivuorokautinen avuntarve on heikentyneen toimintakyvyn, sairauden tai vamman vuoksi jatkuvaa. Omaishoidettava tarvitsee ympärivuorokautista hoitoa, huolenpitoa, tukea, ohjausta ja/tai valvontaa arjessa selviytymiseen. Tämän vuoksi hoidettava voi olla yksin korkeintaan aivan lyhyitä ajanjaksoja (1-2 tuntia) vuorokaudessa, eikä hän voi asua yksin. Omaishoitaja ei tässä palkkioluokassa voi pääsääntöisesti olla työssä tai opiskella kodin ulkopuolella.

Ilman omaishoitajan panosta hoidettava tarvitsisi runsaasti muita palveluja kaikkina vuorokauden aikoina tai ympärivuorokautista hoitoa palveluasumisessa.

- Omaishoidon tuki on vaihtoehto tehostetulle palveluasumiselle tai tehostetulle kotihoidolle (3-4 kertaa päivässä). Asiakkailla on mahdollisuus kotihoidon sairaanhoidollisiin käynteihin, omaishoidon tukitiimin palveluihin sekä muihin tukipalveluihin. Lisäksi heillä on erityistilanteissa lyhytaikaisesti mahdollisuus tilapäisiin kotihoidon palveluihin. Edellä mainituista palveluista peritään voimassa oleva asiakasmaksu.
- Hoidettavalla on ympärivuorokautisen hoidon, valvonnan ja tuen tarve (esim. vuodehoidettava, muistisairas liikuntavammainen tai kehitysvammainen).
- Ravan minimiarvo on 3 (viitteellinen)
RAI –mittareista: MAPLe 4-5, ADL-H vähintään 2, IADL vähintään 16, CPS vähintään 3
- Mikäli hoidettava saa runsaasti hoito- ja avopalveluita, hoitopalkkio maksetaan alemman palkkioluokan mukaisesti. Alentamiseen vaikuttavat palvelut on kirjattu kohtaan ”Hoitopalkkion alentamisperusteet” s. 11

Mikäli hoidettava käy säännöllisesti lyhytaikaishoidossa kaksi viikkoa kuukaudessa kerrallaan, omaishoidon tuki maksetaan palkkioluokan A mukaisesti. Mikäli hoidettavalla on henkilökohtaista apua yli 40 tuntia viikossa, maksetaan palkkio alemman palkkioluokan mukaan.

Omaishoitajan toiveesta osa omaishoidon palkkiosta voidaan korvata siivouspalveluseteleillä yhdessä sovitulla tavalla ilman tulorajoja. Palkkion määrä vähenee tällöin palvelusetelin / -setelien arvon määrällä. Yhden siivouspalvelusetelin arvo on 21€ (asiakas maksaa omavastuuosuuden itse). Sopimus laaditaan vähintään vuoden ajaksi.

Palkkioluokka C (siirtymävaiheen hoitopalkkio) 1412,03 euroa / kk

Siirtymävaiheen hoitopalkkio on tarkoitettu hoidollisesti raskaalle ajalle edellyttäen, että omaishoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä työtä tai täysiaikaista opiskelua. Kysymys on aina lyhytaikaisesta hoidosta ja huolenpidosta, joka on kestoaltaan enintään kuusi kuukautta. Tuki mahdollistaa omaishoitajan töistä poisjäämisen raskaan hoitajakson ajaksi. Omaishoitajan jäädessä pois työstä, tulee hänen toimittaa työnantajan todistus asiasta.

Mikäli omaishoitaja ei ole enää työelämässä, hänen hoitotehtävänsä tuetaan maksuttomilla kotiin annettavilla sosiaalipalveluilla. Tässä tilanteessa, omaishoidon palkkio maksetaan tukiluokka B mukaisesti. Raskasta hoitoa ja omaishoitajan jaksamista tuetaan mahdollisimman monipuolisilla palveluilla.

Siirtymävaihe voi olla esim. saattohoitoa, tai toipumista vakavasta onnettomuudesta. Edellytyksenä hoitopalkkion maksamiselle on, ettei hoitajalla ole kyseisellä ajalla merkittäviä tuloja eikä oikeutta sairausvakuutuslain 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan tai vuorotteluvapaalain 13§:n mukaisen vuorottelukorvaukseen. Päätös omaishoidosta tehdään enintään puoleksi vuodeksi.

Kun kyseessä on saattohoitotilanne, tulee siitä olla lääkärin tekemä saattohoitopäätös, tai muu lääkärinlausunto sairauden loppuvaiheen hoitosuunnitelmasta.

Hoitopalkkion alentamisperusteet

Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä pienemmäksi, jos hoidon sitovuus on vähäisempää kuin mitä 4 §:n 1 momentissa edellytetään ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä tai siihen on hoitajan esittämä erityinen syy.

Alentamisperusteita sovelletaan tapauskohtaisesti. Arvioinnissa otetaan huomioon myös hoidettavan hoidon kuormittavuus ja sitovuus. Vain yhtä alentamisperustetta voidaan soveltaa kerrallaan.

<p align="center">Alentamisperuste palkkioluokasta B Vain yhtä alentamisperustetta voidaan soveltaa kerrallaan.</p>	<p align="center">Palkkiota alennetaan</p>
<p>Hoidettava on keskimäärin kahdeksan (8) tuntia tai pidempään arkipäivässä muun kuin omaishoitajan vastuulla</p>	<p align="center">25%</p>
<p>Hoidettavalle myönnetään säännöllistä kotihoitoa 10 tuntia/viikko</p>	<p align="center">25%</p>
<p>Omaishoidon vapaiden lisäksi, hoidettava on säännöllisesti vähintään seitsemän (7) kalenteripäivää kuukaudessa ympärivuorokautisessa hoidossa kodin ulkopuolella.</p>	<p align="center">25%</p>
<p>Hoidettavalle on myönnetty henkilökohtaista apua yli 40 tuntia/viikossa</p>	<p align="center">50%</p>
<p>Hoidettava on säännöllisesti vähintään 14 kalenteripäivää kuukaudessa ympärivuorokautisessa lyhytaikaisessa hoidossa kodin ulkopuolella.</p>	<p align="center">50%</p>

PÄÄTÖS OMAISHOIDONTUESTA

Omaishoidon tukena myönnetään hoitopalkkio ja sen lisäksi yksilöllisesti harkinnan mukaan ja asiakkaan kanssa sopien muita omaishoitoa tukevia palveluita. Omaishoitajaa tukevat palvelut ovat asiakkaalle maksullisia, lukuun ottamatta raskaan siirtymävaiheen hoitoa.

Päätös omaishoidontuesta tehdään hakukuukauden alusta. Omaishoidontuki myönnetään tois-
 taiseksi. Erityisestä syystä sopimus voi olla määräaikainen esim. toipuminen sairaudesta tai leikkauksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain hoitopalkkion vähimmäismäärän, sekä hoitopalkkioihin tehtävän indeksikorotuksen.

Omaishoitosopimus

Omaishoidon tuesta ja lakisääteisten vapaiden järjestämisestä laaditaan hoitajan ja kunnan välillä sopimus, jonka liitteenä on aina hoito- ja palvelusuunnitelma. Tuen maksamisen edellytyksenä on allekirjoitettu sopimus liitteinen. Sopimusta tarkistetaan tarvittaessa.

Omaishoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa mielessä työsuhteessa kuntaan, hoidettavanaan tai hoidettavan huoltajaan. Sopimus on toimeksiantosopimus.

Omaishoitosopimus sisältää tiedot muun muassa seuraavista asioista:

- hoitopalkkion määrästä ja maksutavasta
- hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytymisen ajalta
- hoitajan oikeudesta vapaapäiviin ja niiden järjestämisestä
- määräaikaisen sopimuksen kestosta ja syystä
- sopimuksen irtisanomisesta

Sopimuksen liitteeksi laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma eli asiakassuunnitelma. Suunnitelma tarkistetaan tarvittaessa sekä aina hoidettavan tai hoitajan pyynnöstä.

Omaishoidon tuen palvelusuunnitelmaan kirjataan:

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- tiedot tukiverkostosta ja muiden läheisten ja omaisten osallistuminen hoitoon
- hoidon järjestäminen hoitajan poissaolon aikana mm. omaishoitajan vapaat, tai omaishoitaja on estynyt vastamaan hoidosta
- määräaikaisessa omaishoidon tuesta sovittu määräaika ja määräaikaisuuden peruste, sekä suunnitelma hoidon järjestämisestä määräaikaisuuden jälkeen

Omaishoidon tuki maksetaan omaishoitajalle, ja se on verotettavaa tuloa. Tukea ei makseta takautuvasti, vaan se myönnetään hakukuukauden alusta. Tuki maksetaan takautuvasti kuukausittain kuukauden viimeinen päivä (esimerkiksi tammikuun palkkio maksetaan helmikuun viimeisenä päivänä). Kunta on ottanut tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutuksen hoitajille omaishoitotyössä sattuvien tapaturmien varalta. Tapaturmavakuutus koskee myös omaishoitajan sijaista sekä kiertävää perhehoitajaa. Alle 68 – vuotias omaishoitaja on oikeutettu työeläketurvaan. Eläkettä on aina haettava. Eläkettä koskevissa asioissa voi ottaa yhteyttä suoraan kuntien eläkevakuutusyhtiöön (KEVA).

Kunta voi irtisanoa omaishoitosopimuksen kahden kuukauden irtisanomisajalla. Omaishoitaja voi irtisanoa omaishoitosopimuksen yhden kuukauden irtisanomisajalla. Mikäli sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden, voidaan sopimus purkaa välittömästi. Tarvittaessa omaishoitajan on esitettävä lääkärinlausunto.

Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon tuen päätöksentekijälle omaishoidon tuen keskeyttämisestä, tai päätymisestä. Perusteetta maksettu palkkio peritään takaisin omaishoitajalta. Mikäli hoidettavan kotikunta muuttuu, omaishoidon tuen maksaminen päättyy muuttopäivään.

Mikäli hoito on keskeytynyt yhtäjaksoisesti vähintään kuukauden ajaksi, keskeytyy tuen maksaminen. Muutosten ilmoitusvelvollisuus on omaishoitajalla. Omaishoitajan on ilmoitettava, jos hän tai hoidettava on ollut sairaalahoidossa, tai omaishoidossa on ollut muu keskeytys. Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito kotona on päätynyt.

Mikäli omaishoito keskeytyy yli seitsemäksi vuorokaudeksi kuukaudessa (7vrk/kk) omaishoitajasta johtuvasta syystä, tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä hoitopalkkiota ei makseta ylimeneviltä päiviltä.

Kaikista hoitajan ja hoidettava ulkomaanmatkoista tulee ilmoittaa päätöksen tehneelle viranhaltijalle. Mikäli ulkomailla oleskelu kestää yli 2 viikkoa, omaishoito keskeytyy. Jos ulkomailla oleskelu jatkuu yli 3 viikkoa, sopimus irtisanoaan.

Asiaa koskevat säädökset

Laki omaishoidon tuesta (937/2005)

Laki omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (511/2016)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (1201/2020)

Perhehoitajalaki (263/2015)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Kotikuntalaki (201/1994)

Omaishoidon tuki, opas kuntien päättäjille STM:n oppaita 2006. Sosiaali- ja terveysministeriö

Kuntainfo 6/2016: Omaishoitoa koskevaan lainsäädäntöön muutoksia 1.7.2016 alkaen

Laki omaishoidon tuesta 2.12.2005/937

1 § Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen.

2 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *omaishoidolla* vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla;
- 2) *omaishoitotosopimuksella* hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan välistä toimeksiantosopimusta omaishoidon järjestämisestä;
- 3) *omaishoitajalla* hoidettavan omaista tai muuta hoidettavalle läheistä henkilöä, joka on tehnyt omaishoitotosopimuksen;
- 4) *omaishoidon tuella* kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista;
- 5) *omalla työllä* omassa tai perheenjäsenen yrityksessä, liikkeessä tai ammatissa taikka maa-, metsä-, koti- tai muussa taloudessa suorittamaa työtä ja itsenäistä tieteellistä tai taiteellista työtä sekä päätoimista opiskelua.

3 § Tuen myöntämisedellytykset

Kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos:

- 1) henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vammaisuuden tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotioiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa;
- 2) hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla;
- 3) hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia;
- 4) omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävä;
- 5) hoidettavan koti on terveystieteellisesti ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva; ja

6) tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

3 a § (29.6.2016/511)

Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten.

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtäväänsä tukevia sosiaali- ja terveystalvveluja.

4 § Omaishoitajalle järjestettävä vapaa

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveystalvveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. (29.6.2016/511)

Kunta ja omaishoitaja voivat sopia, että omaishoitaja pitää 1 momentissa tarkoitetun vapaansa useampana alle vuorokauden pituisena jaksona. Kunta voi järjestää omaishoitajalle 1 momentissa säädettyä enemmän vapaapäiviä sekä alle vuorokauden pituisia virkistysvapaita. (29.6.2016/511)

Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana. Edellä 1 momentissa tarkoitettujen vapaapäivien ja virkistysvapaan pitäminen eivät vähennä hoitopalkkion määrää.

4 a § (8.4.2011/318)

Sijaishoito omaishoitajan vapaan ja muun poissaolon aikana

Kunta voi järjestää omaishoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon teke-mällä 3 §:n 3 kohdassa säädetty edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos omaishoitaja suostuu siihen. Lisäksi edellytyksenä on, että järjestely toteutetaan ottamalla huomioon hoidettavan henkilön mielipide ja että järjestely arvioidaan hoidettavan henkilön edun mukaiseksi.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1) sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja maksutavasta;
- 2) tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;
- 3) toimeksiantosopimuksen voimassaolosta; sekä
- 4) tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.

Sijaishoitajan työoikeudellisesta asemasta sekä eläke- ja tapaturmavakuutusturvasta on voimassa, mitä niistä omaishoitajan osalta 10 §:ssä säädetään.

5 § Hoitopalkkio

Palkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Hoitopalkkio on vähintään 300 euroa kuukaudessa.

Jos omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä, palkkio on vähintään 600 euroa kuukaudessa edellyttäen, että hoitajalla ei ole tältä ajalta:

- 1) vähäistä suurempia työtuloja;
- 2) oikeutta sairausvakuutuslain (1224/ 2004) 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan;
- 3) oikeutta vuorotteluvapaalain (1305/ 2002) 13 §:n mukaiseen vuorottelukorvaukseen.

Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä määrää pienemmäksi, jos:

- 1) hoidon sitovuus on vähäisempää kuin mitä 4 §:n 1 momentissa edellytetään ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä; taikka
- 2) siihen on hoitajan esittämä erityinen syy.

6 § (3.11.2006/950)

Hoitopalkkion määrän tarkistaminen

Hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitettulla palkkakertoimella.

7 § Hoito- ja palvelusuunnitelma

Omaishoidon tuesta on laadittava yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma. Suunnitelmaan tulee liittää tiedot tämän lain mukaisista hoidettavan ja hoitajan oikeuksista koskevista säännöksistä ja niiden soveltamisesta.

Lisäksi suunnitelmaan tulee kirjata ainakin:

- 1) omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö;
- 2) muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö;
- 3) omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö; (29.6.2016/511)
- 4) miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana.

8 § Omaishoitosopimus

Omaishoidon tuesta laaditaan omaishoitajan ja kunnan välillä sopimus, jonka liitteenä on oltava hoito- ja palvelusuunnitelma.

Omaishoitosopimuksen tulee sisältää tiedot ainakin:

- 1) hoitopalkkion määrästä ja maksutavasta;
- 2) oikeudesta 4 §:n 1 momentin mukaisiin vapaapäiviin;
- 3) mainitun 4 §:n 2 momentin mukaisen vapaan järjestämisestä;
- 4) määräaikaisen sopimuksen kestosta; sekä
- 5) hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä.

Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena. Sopimusta voidaan tarvittaessa tarkistaa.

9 § Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Kunta voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan yhden kuukauden kuluksi. Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden, sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi. Jos omaishoito hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua.

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän pykälän säännöksistä omaishoitajan vahingoksi, on mitätön.

10 § Omaishoitajan eläke- ja tapaturmavakuutus- turva

Omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittamassa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan.

Omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003).

Omaishoidon tuesta hoitajan kanssa sopimuksen tehneen kunnan on vakuutettava hoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Omaishoitajaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaisissa säädetään työntekijästä, ja kuntaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaisissa säädetään työnantajasta. Poiketen siitä, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 71–78 §:ssä säädetään, vuosityöansiona käytetään tämän lain 5 §:n mukaisen hoitopalkkion määrää vuodessa. Poiketen siitä, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 58 ja 59 §:ssä säädetään, päiväraha on 1/360 vuosityöansiosta. (30.12.2015/1646)

11 § Palvelun järjestäjä

Omaishoidon tuen järjestämisestä vastaa se kunta, joka sosiaalihuoltolain (710/1982) 3 luvun mukaan on velvollinen järjestämään hoidettavalle sosiaalipalveluja.

12 § (30.12.2014/1317)

Muutoksenhaku ja omaishoitosopimusta koskevan riidan käsittely

Muutoksenhausta tässä laissa tarkoitetuissa asioissa on voimassa, mitä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 6 luvussa säädetään. Omaishoitosopimusta koskeva riita käsitellään hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

13 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006.

Tällä lailla kumotaan sosiaalihuoltolain 27 a–27 c § niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen. Jos muussa lainsäädännössä viitataan tällä lailla kumottuihin säännöksiin tai niiden nojalla annettuun asetukseen, viittauksen on katsottava tarkoittavan tämän lain säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Kunnan on huolehdittava siitä, että omaishoitosopimukset ja niiden liitteinä olevat hoito- ja palvelusuunnitelmat saatetaan vastaamaan tämän lain säännöksiä 1 päivästä tammikuuta 2006.

HE 131/2005, StVM 21/2005, EV 134/2005

Muutossäädösten voimaantulo ja soveltaminen:

3.11.2006/950:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

HE 136/2006, StVM 21/2006, EV 117/2006

8.4.2011/318:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2011.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

HE 331/2010, StVM 55/2010, EV 344/2010

30.12.2014/1317:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2015.

HE 164/2014, StVM 27/2014, EV 195/2014

30.12.2015/1646:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

HE 93/2015, StVM 19/2015, EV 94/2015

29.6.2016/511:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2016.

Lain 3 a §:n säännöstä omaishoitajan valmennuksen järjestämisestä sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2018.

Kunnan on huolehdittava siitä, että ennen lain voimaantuloa tehdyt omaishoitosopimukset ja niiden liitteinä olevat hoito- ja palvelusuunnitelmat tarkistetaan vastaamaan tämän lain säännöksiä viimeistään 1 päivästä huhtikuuta 2017.

HE 85/2016, StVM 9/2016, EV 91/2016